

Rapport da gestiun e quen 2024

M E S S A D I

dalla suprastanza communal a l' cussegl da vischnaunca

Preziau signur president
Stimadas signuras cusseglieras
Preziai signurs cussegliers

1. Introducziun

Il quen annual 2024 dalla vischnaunca da Mustér ei era uonn fetg buns. La suprastanza communal sa presentar in quen cun grond avanzament en cumparegliaziun cul preventiv. Il fetg bien resultat ei en emprema lingia d'attribuir alla vendita d'energia ed als tscheins d'aua. La raschun per quellas entradas extraordinarias ei l'aula producziun d'energia electrica entras plievngias e bia neiv els aults la primavera 2024. Era entginas entradas da taglia, surtut la taglia sin gudogn da schischom, ein pli aultas che budgetadas. Quellas posiziuns han grond'influenza sil quen annual ed ein buca semplas da planisar. Da l'autra vart ein ils cuosts pil provediment da sanadad fetg aults.

Igl onn 2024 ei vegniu investau netto rodund 1.5 milliuns francs. Enviers il preventiv sepresenta il quen d'investiziun pli bass. Il preventiv haveva calculau cun investiziuns ella summa totala da rodund 7.3 milliuns francs. Entginas investiziuns previdas han muort refusada alla votaziun all'urna (Via Cons) ni retardament da proceduras preparatorias buca saviu vegnir exequidas sco previu. La suprastanza communal vegn ad optimar il preventiv d'investiziun aschi bein sco pusseivel.

Sco gia ils davos 3 onns ei l'atgna finanziaziun cun 3.15 milliuns francs era uonn fetg buna. A liunga vesta ei in'atgna finanziaziun da rodund 2-3 milliuns la finamira dalla suprastanza communal ed era necessaria. Per contonscher quella finamira ston ulteriuras entradas vegnir generadas. Persuenter drova ei svilup ed activiad. Svilup munta investiziuns. Medemamein duei denton era vegnir garantiu in bien service public alla populaziun.

Il fetg bien resultat dil quen 2024 dat la pusseivladad da gia far uonn in deposit da 2.0 milliuns francs sco prefinanziaziun per la sanaziun ed engrondaziun dalla serenera. Quella prefinanziaziun vegn ad esser in levgiament pils ulteriurs quens annuals. Ultra da quei propona la suprastanza communal d'augmentar il fondo per spazi da habitar per indigens per frs. 100'000.- e dad instradar in niev fondo pil svilup local (Standortförderung) cun ina summa da frs 255'000.-. Quel stat a disposiziun en emprema lingia per la nova carta per indigens che vegn instradada il zercladur 2025.

Cun agid dils principis dil plan da finanzas vegn la suprastanza communal a saver dar a liunga vesta in bien equilibr denter finanzas communalas saunas e las investiziuns necessarias per aschia garantir in svilup progressiv ed augmentar l'attractiviad en nossa vischnaunca.

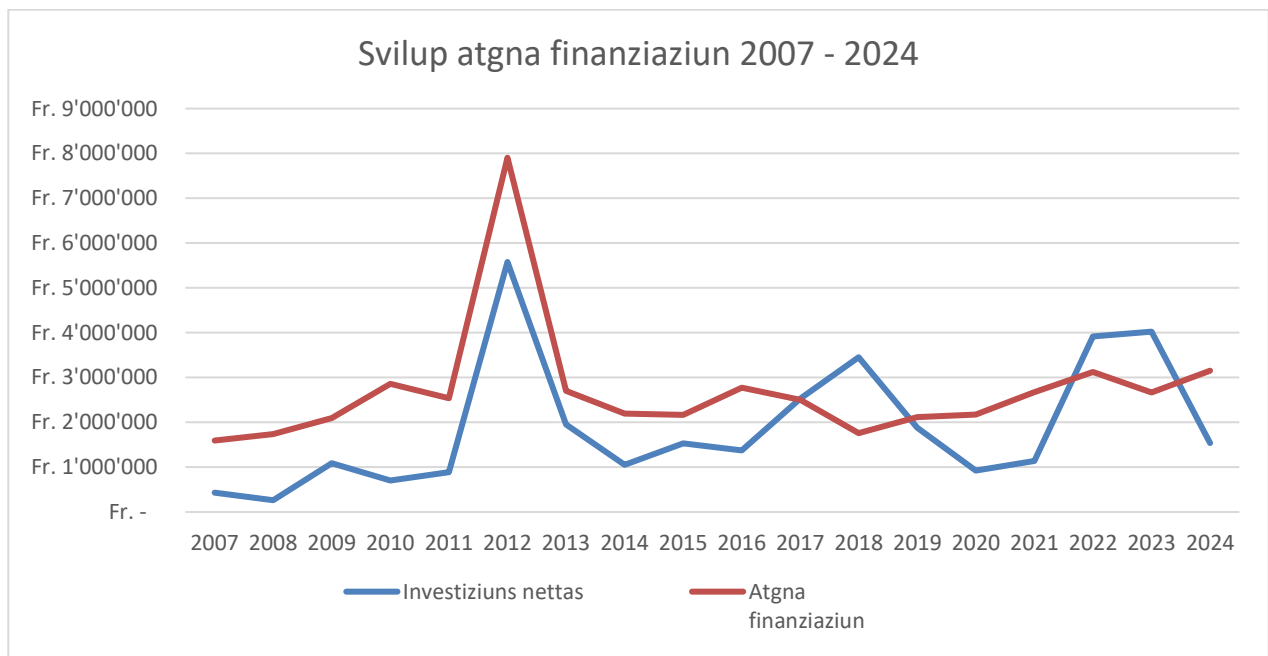
La suprastanza communal ha plascher da saver presentar uonn in fetg bien quen.

2. Revisiun externa

La revisiun externa dil quen communal sco era dils quens dil Center Fontauna e dalla meglieraziun ei succedida sco ils onns precedents entras Confidar Fiduziaria SA. Ils revisurs Gion Friberg e Gabriel Derungs han confirmau en in rapport detagliau per mauns dalla cumissiun da gestiun e dalla suprastanza communal ch'il quen seigi vegnius menaus correctamein tenor las prescripziuns cantunalas e communalas sco era las directivas generalas dalla presentaziun dalla contabilitad. Sin fundament dil pareri dalla revisiun externa e dallas examinaziuns dalla cumissiun da gestiun ei il quen vegnius repassaus comunablaimein dalla cumissiun da gestiun e dalla suprastanza communal. Omisdus organs recamondan al cussegl da vischnaunca d'approbar il quen 2024.

3. Remarcas generalas tiel quen 2024

L'atgna finanziaziun ei aunc inagada s'augmentada visavi quella digl onn 2023 ed ei la pli aulta dils davos onns. En cumparegliaziun cun il preventiv ei l'atgna finanziaziun biabein 2.3 milliuns pli aulta che prevediu.

Il quen da gudogn e sperdita 2024 siara cun cuosts da frs. 20'073'138.78 e recavs da frs. 20'322'563.51. Ordilunder resulta ina surpli da recavs da frs. 249'424.73. En cumparegliaziun cul quen 2023 ein cunzun las indemnisaziuns en connex cun il providiment da sanadad (p.ex. Spital regiun Surselva, casas da tgira, spitex) inagada dapli s'augmentadas. Plinavon ei vegniu fatg entginas investiziuns unicas sco p.ex. la renovaziun dalla EED ni la surluvrada dalla cumparsa dalla vischnaunca. Era en connex cun la scola ei vegniu concediu entgins credits per renovaziuns e sanaziuns dall'infrastructura ni per equipament necessari entras in augment dil diember da classas. Davart dils recavs croda cunzun igl augment tier la vendita dall'energia da participaziun dallas Ovras Electricas en egl. Dapli recavs ein era da constatar tier la taglia sin gudogn da schischom.

Il quen d'investiziun siara cun cuosts da frs. 2'219'726.60 e recavs da frs. 683'142.50, pia investiziuns nettas da frs. 1'536'584.10. Per la davosa gada pertucca l'aulta expensa igl emprist al Center Fontauna pil project cumplessiv. Autras pli grondas expensas pertuccan la realisaziun dil concept da molocs e la cuvrada dalla Via Raveras.

4. Rapport da gestiun

Il rapport da gestiun informescha detagliadamein davart l'activitad dallas autoritads communalas. Il cussegl da vischnaunca retscheiva la versiun provisoria.

Survista dallas cefras indicativas

	Quen 2024	Preventiv 2024	Quen 2023
Atgna finanziaziun	frs. 3'153'650	frs. 817'000	frs. 2'669'258
Deivet net/facultad netta(-) absolutA	frs. -55'958	frs. 8'110'408	frs. 1'561'108
Deivet net/facultad netta(-) per habitont	frs. -26.90	frs. 4'037	frs. 777
Grad d'atgna finanziaziun	205.30 %	11.09 %	66.33 %
Quota d'atgna finanziaziun	16.80 %	4.96 %	15.59 %

Ils daners d'emprest muntan per la fin 2024 a frs. 10'750'000.--. Quei corrispunda al stan dils emprests igl onn 2023.

5. Midadas enviers il preventiv

El decuors digl onn 2024 han las instanzas communalas concediu suandonts credits che svieschan dil preventiv dil quen da gudogn e sperdita 2024:

cto.	expensas	intent	gremi	decidiu ils
0210.3102.00	8'500.00	Renovaziuns sistem EED	sp	05.08.2024
0210.3102.00	63'000.00	Nova cumparsa: Offensiva offline ed online	sp	18.12.2023
0210.3102.00	25'000.00	Nova cumparsa: Remplazzament material da biro e giveaways	sp	18.12.2023
0210.3113.00	75'400.00	Renovaziuns sistem EED	sp	05.08.2024
0210.3132.00	33'000.00	Cussegliaziun Curia	sp	16.12.2024
0220.3110.00	33'000.00	Acquist d'in niev auto	sp	16.12.2024
0220.3153.00	5'400.00	Renovaziuns sistem EED	sp	05.08.2024
2170.3110.00	27'000.00	20 pults, 20 sutgas e differents indrezs pigns	sp	30.09.2024
2170.3110.00	20'000.00	72 novs spinds (scaffas) per scolarAs	sp	28.10.2024
2170.3144.00	17'400.00	Colligiaziun denter la casa da scola e la scoletta	sp	20.11.2023
2170.3144.00	68'400.00	Sanaziun dalla platta da betun davos casa da scola veglia	sp	20.11.2023
2170.3144.00	20'000.00	Remplazzament esch d'entrada halla Cons	sp	19.02.2024
2170.3144.00	8'500.00	Acquist da schigentaders da mauns electrics	sp	19.02.2024
2170.3144.00	90'000.00	Halla Cons, sistem electronic da siaras	sp	08.01.2024

2170.3144.00	16'600.00	Remplazzament da diversas maschinas	sp	28.10.2024
2170.3144.00	72'300.00	Remplazzament da novilon, teppis, sanaziun radon, plaz scoletta	sp	28.10.2024
2170.3150.00	15'000.00	Remplazzament da maschinas da cuser	sp	28.10.2024
2190.3113.00	53'800.00	Cumpra da 14 computers novs	sp	30.09.2024
3290.3101.00	5'000.00	40 equipments per bandieras	sp	16.12.2024
3290.3636.00	8'000.00	Contribuziun finanziaria per l'ediziun dil cudisch da Gion Battista Manetsch	sp	30.01.2024
4110.3612.00	75'400.00	Spital Regional Surselva, quen final 2023	sp	10.09.2024
4210.3635.02	5'100.00	Colonna d'agid Mustér: Contribuziun annuala 2024	sp	08.01.2024
5451.3611.00	31'400.00	Canorta Lumpazi, defizit quen 2023	sp	10.09.2024
6150.3101.01	80'000.00	Cumpra silo da sal	sp	13.05.2024
6150.3141.00	40'000.00	Via Sontga Catrina: Cuvrida dalla via (fundaziun e plania)	sp	19.02.2024
7201.3111.00	5'700.00	Renovaziuns sistem EED	sp	05.08.2024
7201.3143.00	85'200.00	Funs: Realisaziun dalla canalisaziun, lingia provediment Recal SA	sp	19.02.2024
8400.3635.06	8'000.00	Destinaziun turistica Andermatt-Sedrun-Disentis: Project "aventuras"	sp	30.01.2024
9630.3430.00.01	5'000.00	Casa da scola Segnas: concept d'ina casa culturala	sp	05.08.2024

Legenda:

di = direziun communal
sp = suprazion communal
cv = cussegl da vischnaun
cdv = cuminanza da votants

6. Explicaziuns tiel quen da gudogn e sperdita.

0220.3010.00
Pagas infrastruttura e baghegiar

Entras la restructuraziun ein ils successurs dil menader infrastruttura e baghegiar e dil responsabel pils fatgs da baghegiar vegni en funcziun pli tard che prevediu, aschia ch'ei ha dau pli paucs cuosts da paga per quella sparta che planisau el preventiv.

0220.3132.00
Cussegliaziun da formaziun e da baghegiar

Entgins cass da baghegiar han basignau marcant dapli cussegliaziun giuridica che planisau.

0220.4210.00
Lubientschas da baghegiar

L'activitad sil sector da construcziun ei era 2024 stada fetg aulta, quei che ha ina consequenza positiva sin las taxas per lubientschas da baghegiar. Da l'autra vart ein denton era ils cuosts per consultaziuns giuridicas s'augmentai (cto. 0220.3132.00 e 0220.3132.01).

1500.3111.00
Mobilias, maschinas vehichels

Ils pumpiers Sursassiala han buca saviu far tuttas investiziuns prevedidas per igl onn 2024.

2110.3120.00
Pagas scoletta

Igl augment dils cuosts ei da menar anavos sin igl accumpignament individual necessari per entgins scolars.

2130.3612.00 <i>Scola da talents</i>	In giuvenil da Mustér ha la pusseivladad da prender part dalla scola da talents Surselva. Las vischnauncas sorprendan ina cumpart dils cuosts da scolaziun per la scola da talents. La repartiziun vegn fatga tenor la medema clav sco p.ex. la scola da musica.
3410.3632.00 e 3410.4631.00 <i>Coordinaziun da sport</i>	Il quen (cuosts per la coordinatura e contribuziun dil cantun) ei ius sur il Center Fontauna, aschia che la vischnaunca ha cudischau mo la differenza.
3411.3893.00 <i>Deposit en prefinanziaziun CF</i>	Damai ch'il quen final per il project Center Fontauna ei buca aunc avon maun vegn ei desistiu da far ina remessa. In sa ir da quei anora ch'ils cuosts restonts vegnan ad esser marcant pli bass che quintau.
4110.3612.00 <i>Contribuziun Spital regional Surselva</i>	Las vischnauncas dalla Surselva ston actualmein sorprender cuosts per diversas prestaziuns dil spital e dil deficit da menaschi.
4120.3612.00 <i>Contribuziuns casas da tgira</i>	Las casas da tgira ein occupadas cumpleinamein ed ei exista gliestas da spetga. Quei s'effectuescha era sin las contribuziuns che la vischnaunca paga per mintga cussadent domiciliaus a Mustér.
4210.3612.00 <i>Survetsch da spitex</i>	Las reservas ch'eran aunc avon maun tier la Spitex Cadi ein gia stadas duvradas si cun igl onn da gestiun 2024.
7301.4240.02 <i>Taxas fundamentalas (rumians)</i>	En connex cun il concept da molocs ei il factur da rimnada (diember da viadis per rimnada) vegnius reducius dad 1.5 sin 1.0 sur l'entira vischnaunca (decisiun suprastanza communal dils 18 da december 2023).
8400.4260.00 <i>Contribuziuns da tiarzas instituziuns</i>	Ina cumpart dils cuosts per baghegiar ora las sendas da bike en connex cun il Bike-Labyrinth havein nus saviu metter a quen a Programm San Gottardo.
8712 <i>Provediment e commerci d'energia</i>	Igl onn 2024 ei staus entras pli grondas plievngias e bia neiv la primavera els cuolms in fetg bien onn da produenziun d'energia. Aschia e cun ils prezis fetg aults ch'eran gia fixai ei il recav dalla vendita d'energia curdada ora marcantamein meglier che planisau.
91 <i>Taglias</i>	La reduenziun dil pei da taglia naven da 110% sin 99% ha per part gia influenza sin ils recavs da taglia digl onn 2024. Quels ein stai el rom dil preventiv. La buna situaziun sin la fiera d'immobillas ei era s'effectuada 2024 en aults recavs dalla taglia sin gudogn da schischom (cto. 9101.4022.00) e dalla taglia sin scumiada da maun (cto. 9101.4023.00).
9505.4120.00 <i>Tscheins d'aua Ovra Rein Anteriu</i>	Muort la fetg buna situaziun da produenziun d'energia egl onn 2024 ein era ils tscheins d'aua resultai marcant pli aults che budgetau.

7. Prefinanziaziuns

Muort il bien resultat dil quen 2024 ha la suprastanza communal decidu da far suandontas prefinanziaziuns:

7200.3893.00 <i>Prefinanziaziun sanaziun serenera</i>	La sanaziun ed engrondaziun dalla serenera Raveras ei in tema central ils proxims onns. Per quei project vegn fatg ina prefinanziaziun ell'altezia da frs. 2'000'000.-.
8500.3511.01 <i>Deposit promoziun dalla regiun</i>	Niev deposit. En emprema lingia cuntegn quel la summa dils cuosts maximal da frs. 255'000.- per la carta d'indigens dils emprems treis onns (mira declaraziun «Carta d'indigens»).
9101.3511.00 <i>Deposit en spazi da habitar per indigens</i>	Per projects en connex cun spazi da habitar per persunas indigenas vegn alzau il deposit gia existent per frs. 100'000.-. Quei fondo existent cuntegn actualmein ina summa da total frs. 300'000.-.

8. Indicaziuns tiel quen d'investiziun

Las investiziuns nettas da 1.54 milliuns francs schaijan ca. 5.8 milliuns francs sut il preventiv. Differentas investiziuns previdas (sanaziun da vias, adattaziuns casa communal, fermadas etc.) han muort refusada all'urna (Via Cons) ni proceduras pendentas buca saviu vegnir realisadas. Tenor controlla da credits pils 31-12-2024 ein tonaton siat investiziuns vegnidas terminadas.

9. Carta d'indigens «Golden Card»

Las vischnauncas da Mustér, Tujetsch, Andermatt, Realp e Hospental introduceschan naven dil zercladur 2025 ina carta per las persunas indigenas cun il num «Golden Card». La carta cuntegn pli u meins tuttas prestaziuns da temps liber dalla regiun turistica ASD. Il prezi per la carta vegn ad esser fetg mudests. Per finanziair quella purschida per nos indigenas basegna ei da far ina reserva el rom d'ina promoziun locala (Standortförderung) dallas vischnauncas pertuccadas. La vischnaunca da Mustér ha da contribuir a quella purschida indigena ina summa maximala da frs. 85'000.- ad onn. L'altezia dalla summa dapenda dil success da vendita dalla carta. L'orientaziun uffiziala concernent quella carta ei previda ils 22 da matg 2025. La nova purschida extraordinaria per nos indigens ei in project da pilot che ha in cuoz da treis onns.

Propostas

En concordanza cun la cumissiun da gestiun

propo na

la suprastonza communal al cussegl da vischnaunca:

1. d'approbar il rapport da gestiun ed il quen 2024;
2. da far in deposit da 2.0 milliuns francs ella prefinanziaziun per la sanaziun ed igl engrondiment dalla serenera Raveras;
3. da far in deposit da frs. 255'000.- el fondo per la promoziun locala (carta d'indigens);
4. da far in deposit da frs. 100'000.- el fondo per spazi da habitar per indigens;
5. da suttametter il quen 2024 al referendum facultativ conform agl art. 21, lit. a dalla constituziun communal.

Suprastonza communal Disentis/Mustér
Il president: Il meinafatschenta:

René Epp

Roland Cajacob

Disentis/Mustér, ils 15 d'avrel 2025